

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи
Олександр ГОЛОВКО

“ _____ ” _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Риторика та ораторське мистецтво

назва навчальної дисципліни

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузі знань _____
спеціальності _____ 292 Міжнародні економічні відносини _____

освітньо-професійні програми _____
спеціалізація _____
вид дисципліни _____

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол № 5 від 24 червня 2022 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

канд., філос. наук, доцент Наталія ПОПОВА

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада

Протокол № 12 від 10 червня 2022 року

Завідувач кафедри теоретичної і практичної філософії О.М. Перепелиця

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Євгенія СОЛОВИХ

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від _____

Голова науково- методичної комісії _____ Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Риторика та ораторське мистецтво” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр.

напрямок _____ (для бакалаврів)

спеціалізація _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є

вивчення риторики й придбання знань та засобів обґрунтування, спростування переконань, залежності цих засобів від аудиторії та проблеми, що обговорюються; своєрідність обґрунтування в різних галузях мислення та діяльності як у природних та гуманітарних науках, так і в ідеології, пропаганді, мистецтві і т. ін.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

Навчити тому, щоб закони винайдення ідей й тезування органічно втілювалися б у доречну мовну форму й були б прикрашені, та гідно й майстерно виголошувалися.

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК15. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань).

- формування наступних фахових компетентностей:

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

Цей курс буде дуже корисним усім, хто хоче підвищити якість і ефективність своєї діяльності:

- фахівцям різного профілю, які хочуть, щоб їхня робота приносила бажані результати, але вони дуже зайняті і їм ніколи розшукувати перлини знання в безоднях спеціальної літератури по риториці;
- педагогам, які зможуть допомогти своїм учням упоратися з мовними проблемами;
- усім, хто хоче опанувати мистецтвом гарного й грамотного мовлення.

Тому передбачається вивчати:

- види красномовства (академічне красномовство, політичне красномовство, дипломатичне красномовство, культура полеміки у бізнесі);
- теми класичної риторики:
- «Інвенція» (логос, пафос, етос);
- «Диспозиція» (виклад, теза, аргумент);
- «Елокуція» (тропи, фігури);
- особливості аргументації в умовах ділового письмового спілкування;

- мовленнєвий етикет ведення бесіди, дискусії, діалогу;
- звуковий рівень звучання промови, роль інтонування у красномовстві;
- особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації; засоби урахування ситуації й аудиторії під час проведення мовленнєвої діяльності;
- психологію доведення правоти, практичні поради з майстерності застосування оратором полемічних прийомів та риторичних хитрощів (рос. «уловок»);
- проблеми «неориторики».

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й, 3-й	
Семестр	
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські	
16 год.	год.
Лабораторні	
год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	год.
Індивідуальні завдання:	
год.	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Внаслідок вивчення програмного матеріалу з риторики студент повинен: бути ознайомленим з основами переконання, різними типами аргументації і їх методологічним значенням.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі мають досягти наступних результатів:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН13. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН27. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати: найтипівіші проблемні ситуації та методи їх розв'язання. Мати уявлення про некоректну аргументацію та засоби її подолання. Володіти мистецтвом спору, вміти обґрунтовувати свою думку та переконувати у своїй правоті інших. Основні поняття та теорії риторики; сучасні підходи до вирішення мовних проблем.

вміти: читати і аналізувати літературу з курсу, виступити перед аудиторією, орієнтуватись в основних риторичних течіях, самостійно орієнтувати свою світоглядну позицію, вести діалог чи полеміку з приводу загальних засад життєдіяльності людини.

2. Виклад змісту навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Завдання й мета курсу. Ораторське мистецтво та його роль у комунікативних процесах. Історичний розвиток риторики.

Риторика за походженням – одне з найдавніших мистецтв, що успішно розвивається й у сучасному світі. Історично склалася тісна взаємодія філософії й риторики. Об'єктом обох дисциплін є людина як унікальна істота, здатна мислити й почувати, а також виражати свої думки й почуття в слові. Філософія шукає відповіді на найважливіші питання, що хвилюють людину, а риторика описує й аналізує закони ефективної мовної й розумової діяльності, виробляє правила язикового й морально-етичні норми людського спілкування. Логіка й риторика мають загальний генезис – вони тісно пов'язані із процесами мислення. Однак, якщо логіка оперує загальними законами мислення, його видами й формами, то риторика – категоріями й законами мови й мислення в мові. Для логіки пріоритетним є доказ, для риторики – ефективність переконання. Арістотель стверджував, що риторика володіє уявою, а логіка – розумом. Красномовство творить уявний світ на основі реального через мовну діяльність, тоді як логіка орієнтується на істинність і реальність. Риторика також може бути співвіднесена з етикою. Загальною підставою цих дисциплін є моральні закони суспільств й цивілізації. Платон справедливо вважав: «Риторика – найбільше добро для людей». Моральний портрет автора промови згодом визначає її успіх або провал.

Тема 2. Закони винайдення ідей (інвенція)

Риторика – це наука ефективного досягнення мети. Від ступеня володіння мовленнєвими навичками часто залежить успіх задуманого. Однак до слів необхідно приєднати ще професіоналізм, майстерність і дисциплінованість. Риторика – це наука творча, в основі її лежать закони мислення й мовлення, правила утворення текстів, усного й письмового. Для того, щоб опанувати ораторську майстерність, необхідно досконало володіти мовленнєвими ресурсами й багажем знань. Інвенція (від лат. Invention – винахід, вигадка) – це етап підготовки до промови, на якому розробляється задум, ідея, формуються гіпотези майбутньої промови. На цьому етапі необхідні знання збираються й систематизуються, з усієї маси матеріалу відбираються найбільш необхідні дані, вони й стануть предметом майбутнього повідомлення. Основною метою інвенції є вдалий вибір предмету промови й обсяг висловлення. А також намір правильно розкрити предмет промови настільки, щоб досягти виконання поставленої мети. Розрізняють доводи «до речі» і доводи «до людини». «До речі» – це природні і логічні, а «до людини» – до пафосу і до етосу. Наводячи ці докази оратор підкреслює, що «це вже не слова, а справжні факти».

Тема 3. Закони тезування (диспозиція)

Людина не може довго слухати монотонну, одноманітну промову. Тому гарний виступ на піках має максимальну напругу. У кожному тексті є найголовніше, суть його змісту, і менш головне. І добре організований текст – це текст, в якому інформаційні піки припадають саме на головне, а побічна виявляється передбачуваним, легко розшифровується. Принцип висунення можна сформулювати наступним чином: текст повинен бути організований ієрархічно, головні думки повинні бути виділені. Можлива багатоярусна його організація. Виділення здійснюється або за рахунок готових позицій – початок, кінець, заголовок і т.д., або за рахунок перегруповань всередині тексту. Диспозиція (від лат. dispositio – розміщаю, розташовую) – другий етап формування промови й відповідний розділ риторики, у якому формуються основні поняття про предмет виступу, а також визначаються послідовність і структура подання й використання основних понять та фактів у висловленні. Гарна диспозиція – це правильна послідовність положень, які не суперечать один одному, а перше гармонійно переходить в друге і т. д., логічно й емоційно веде до висновків або висновку. Диспозиція припускає вибір логічних операцій, котрі сприяють гармонізації композиції промови, так знімається можлива непослідовність і протиріччя у висловленні.

Тема 4. Доречна мовна форма (елокуція) та прикрашання (елоквенція)

Елокуція (від лат. elocutio – висловлююся, викладаю) – третій розділ класичної риторики, де використовуються закони мови для матеріального вираження мовлення. Елокуція є складовою не тільки класичної, але й сучасної риторики (вчення про тропи, стилі й фігури). Підготовчі етапи – інвенція й диспозиція, матеріалізуються мовними засобами в елокуції. У результаті задум, втілений у мові, здобуває нові змістовні, емоційні, оцінні, вольові відтінки основного змісту промови. Якщо перший і другий етапи пройшли успішно й правильно, тоді мовний матеріал легко лягає на підготовлену структуру. Можливо, при необхідності використання різноманітних фігур мовлення. Такі виходи за межі логічної побудови (зсув логіки – паралогіка) можуть зробити мовлення ефектним й надзвичайно переконливою. Елокуція дає можливість використовувати всі потенційні сили мовного впливу, що інтерпретує логічні й розумові конструкції. На етапі елокуції використовуються функціональні стилі мови. Цей розділ риторики відкриває простір для мовної творчості. Елоквенція – підрозділ елокуції, предметом розгляду в цьому розділі є фігури слова (тропи) і фігури думки (риторичні фігури). У класичній риторичі із часів Горгія за топами закріплена функція прикрашання. Надмірність у використанні тропів свого часу сприяла занепаду риторики в XIX сторіччі, тогочасну майстерність красномовства піддавали критиці за надлишок тропів і беззмістовність.

Тема 5. Види ораторства та сфери його використання. Академічне красномовство. Політичне красномовство. Релігійне красномовство. Юридичне красномовство. Красномовство бізнесу і реклами.

Академічне красномовство – це один зі складних видів риторичної майстерності. Такий публічний виступ вимагає вибору актуальної, проблемної й змістовної теми, воно повинно бути суспільно цінним. За формою

академічне красномовство може бути усним або письмовим, стилістика такої промови найчастіше книжково-розмовна або публіцистична. До академічних промов належать такі жанри, як нарис, оповідання, міркування, монолог. За рівнем підготовленості академічне красномовство може бути підготовленим, однак можлива й імпровізація. Політичне красномовство – це заздалегідь підготовлений, продуманий, актуальний острополітичний виступ із позитивними або негативними оцінками, фактами або аргументами з обґрунтуваннями, також політичні промови можуть містити програму або план дій, перспективи на майбутнє, пропозиції змін. До політичного красномовства відносять жанри мітингового мовлення, дискусії й дебати, а також публічний політичний виступ. Політична промова може набути додаткового вітального або жалібного звучання, а також мати форму тосту й інтерв'ю. Дипломатичне красномовство – це промови, вимовлені посадовими особами, а також відомими й поважними громадянами країни з метою визначити позицію держави або певної суспільної структури й прошарку. Дипломатичні промови також розподіляються на види: промови на міжнародних зборах різного рівня; промови під час підписання дипломатичних актів; промови для прийомів, візитів, вручення нагород і т.п.; дипломатична переписка. Соціально-побутове красномовство поширюється на побутові й ритуальні життєві дії й ситуації. Подібне красномовство використовують на весіллях і іменинах, крестинах і похоронах. Цей вид красномовства відіграє величезну роль у житті кожної людини, він є результатом культурної діяльності народів і суспільств.

Діалогічне красномовство можливе за умови участі двох і більше мовців. Основними видами такого красномовства вважають бесіду, інтерв'ю, ділову гру, дискусії, прес-конференції й т.п.

Тема 6. Мовленнєвий етикет ведення бесіди, дискусії, діалогу. Аргументація в умовах ділового письмового спілкування.

Існує два види аргументів: логічні (строгі), що використовують прийоми математичного розмірковування, і ціннісні, котрі застосовуються в гуманітарних дисциплінах (зокрема, висновки за аналогією, а також метафори, які збуджують уяву слухачів). І виходить, висновки, котрі ґрунтуються на ціннісних аргументах, не мають нести примусового характеру й диктаторської однозначності, подібно до логічних, але достатні для того, щоб переконати слухача й навіть виховати його. Логічні й математичні аргументи засновані на стрункій логіці й певнім знанні (фактах й аксіомах). Уся проблема аристотелівських логічних аргументів у тім, що за своєю сутністю вони неефективні й мало використовуються в сучасній гуманітарній сфері. Аргументація в гуманітарному знанні (у психології, юриспруденції, політиці, педагогіці, соціології) по суті не можуть бути конкретними, однозначними і суворими, вона застосовує можливе, використовує аналогію й метафору (образні вислови), тобто ґрунтується на ціннісному судженні. Цінності, якими оперує мовець, повинні бути близькими й зрозумілими для слухачів, а завдання оратора – переконати аудиторію, домогтися згоди із пропонованими цінностями й, таким чином, змусити діяти й думати в колі цих цінностей.

Тема 7. Психологія доведення правоти. Види риторичного стратегем в ораторському мистецтві. Ураховування ситуації й аудиторії під час проведення мовленнєвої діяльності. Особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації.

При використанні технік й інструментів нової риторики для захисту, проведенні діалогів і полеміки, дебатів і т. п. необхідно ретельно вивчати невичерпні можливості мови, оперувати окремими словами в їхньому точному значенні й перевіряти ефективність дії різних аргументативних ланцюжків. Риторичні стратегем – це система наступальних комунікативних прийомів, що змушують нас потрапляти до «лабіринту віддзеркалень» думки Іншого з метою «уловити» та попередити його наступні кроки. Ми виділяємо з загальних риторичних стратегем особливий вид – диверсії. Термін «диверсія» у даному випадку має значення: метод, за допомогою якого досягається відхилення від ключової проблеми спору. Таке зіткнення передбачає розробку моделі узгодження позицій, побудову і слідування правилам співвіднесення доводів. У тому випадку, коли доводів не вистачає, або вони не досягають бажаного результату, можуть бути застосовані риторичні диверсії як спосіб відхилення від розв'язання теми спору. Зрозуміло, що нав'язування власної оцінки, маніпулювання як засіб переконання, майже завжди пов'язана з нестачею аргументів і доводів, що у полеміці намагаються компенсувати за допомогою риторичної диверсії: риторичних гамбітів, створення лабетів (пасток, «сліпів»). Гамбіт (від італійського «зробити підніжку») – початок шахової партії, в якій жертвують фігуру заради досягнення активної позиції. Риторичний гамбіт можна визначити як умовне погодження з опонентом, перейняття його доводів і термінології, формальне перехід/залучення до символічного і мовного поля, що надають можливість створення ілюзії перемоги супротивника. Але цим досягається активна позиція в спорі і можливість рекомбінації поняттєвого поля опонента.

Тема 8. Теорія аргументації. Риторичне конструювання реальності.

Аргументація – це приведення доводів з метою зміни позиції або переконання іншої сторони (аудиторії). Довід, або аргумент, одного або декількох зв'язаних між собою тверджень. Доводи призначені для підтримки тези аргументації – твердження за допомогою якого, адресант намагається переконати аудиторію, зробити її (тезу аргументації) складовою частиною переконання людей. Теорія аргументації досліджує різноманітні способи переконання аудиторії за допомогою мовленнєвого впливу. Теорія аргументації аналізує й пояснює приховані механізми "непомітного мистецтва" мовленнєвого впливу в рамках самих різних комунікативних систем – від наукових доказів до політичної пропаганди, художньої мови й торговельної реклами. Аргументація являє собою мовленнєву дію, що включає систему тверджень, призначених для виправдання або спростування якоїсь думки. Вона спрямована в першу чергу на розум людини, яка здатна, розсудивши, прийняти або відкинути цю думку.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин											
	Усього	Денна форма					Усього	Заочна форма				
		у тому числі						у тому числі				
1	2	л	п	лаб	інд	ср	8	л	п	лаб	інд	ср
Тема 1. Ораторське мистецтво та його роль у комунікативних процесах. Історичний розвиток риторики.		2				6						
Тема 2. Закони винайдення ідей (інвенція)		2	2			8						
Тема 3. Закони тезування (диспозиція)		2	2			8						
Тема 4. Доречна мовна форма (елокуція) та прикрашання (елоквенція)		4	4			12						
Тема 5. Види ораторства та сфери його використання.		1				6						
Тема 6. Мовленнєвий етикет ведення бесіди, дискусії, діалогу. Аргументація в умовах ділового письмового спілкування.		1	2			6						
Тема 7. Психологія доведення правоти. Види риторичних стратегем. Особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації.		2	2			6						
Тема 8. Теорія аргументації. Риторичне конструювання реальності.		2	4			6						
Усього годин	90	16	16			58						
Індивідуальне науково-дослідне завдання												
Усього годин												

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Закони винайдення ідей (інвенція)	2	
2	Закони тезування (диспозиція)	2	
3	Доречна мовна форма (елокуція) та прикрашання (елоквенція)	4	
4	Мовленнєвий етикет ведення бесіди, дискусії, діалогу.	2	
5	Види риторичних стратегем. Особливості й можливі перешкоди для вдалої комунікації.	2	
6	Риторичне конструювання реальності.	4	
	Разом	16	

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Зареєструватися на сайті http://dist.karazin.ua/uk , опанувати матеріал та пройти тест.	34	
2	Контрольна робота: «Риторичне конструювання реальності» (приклад на сайті http://dist.karazin.ua/uk)	24	
	Разом	58	

6. Індивідуальні завдання

необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань, тому воно може бути рекомендовано тільки тим студентам, які вправно виконують програму і мають можливість і бажання підготуватися до студентської конференції.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для викладення теоретичного матеріалу застосовуються лекційні заняття. Кожна лекція охоплює матеріал певної теми курсу з тим, щоб одержані теоретичні знання студенти могли закріпити шляхом обговорення конкретних питань під час семінарських занять, вирішення проблемних задач, самостійної підготовки доповідей.

У процесі навчання пріоритет надається застосуванню дослідницького методу навчання: викладач ставить перед студентами завдання, і ті вирішують її під час самостійної підготовки до семінарського заняття чи підготовки реферату, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, приклади, матеріали тощо.

Окрім зазначеного вище, застосовуються методи взаємодії викладача та студентів (ділова гра, дискусія, круглий стіл тощо), методи самостійної роботи студентів; способи вирішення пізнавального завдання – емпіричні (засновані на досвіді, експерименті) і теоретичні (засновані на логічному аналізі) методи.

Відповідність методів навчання та форм оцінювання визначеним результатам навчання за ОПП віддзеркалює табл. 7.1

Таблиця 7.1

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «ФІЛОСОФІЯ»

Шифр РН (відповідно до ОПП)	Результати навчання (відповідно до ОПП)	Методи навчання	Засоби діагностики / форми оцінювання
РН01.	Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе).	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); залікова робота.
РН02.	Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), кейси.	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування задач, залікова робота.
РН13	Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), виконання творчих завдань у командах	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.
РН27.	Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.	Лекція; усне опитування; навчальна дискусія (за питаннями практичного заняття); виконання та захист презентації- доповіді; виконання та захист творчого завдання (есе), виконання творчих завдань у командах	Оцінювання усних відповідей здобувачів та виступів під час навчальної дискусії (за питаннями практичного заняття); оцінювання захисту презентації - доповіді та творчого завдання (есе); тестових завдань, розв'язування аналітичних задач, залікова робота.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть також додатково враховуватись такі види активностей здобувача:

- проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);
- участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем використання сучасних освітніх технологій (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом);
- участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з проблем використання сучасних освітніх технологій (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

8. Методи контролю

Підсумковий контроль засвоєння матеріалу здійснюється на заліку. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахування оцінок засвоєння окремих розділів.

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів до виконання конкретної роботи. **Поточний контроль** і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи здобувача під час лекційних та практичних занять (групова дискусія, тренінгові завдання);
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань в ході індивідуально / командної роботи студентів;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати аналітичні та інші завдання;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- оцінювання вмінь та навичок збирати та оброблювати дані.

Схема нарахування балів:

Самостійна робота +домашня контрольна)		Залік	Сума
Коментарі під відео - 20	Контрольна робота - 40	40	100

40 балів студент отримує за:

-відмінно виконану роботу «Риторичне конструювання реальності»;

20 балів за роботу в ютуб

Загальна максимальна сума балів за роботу в семестрі складає **60** балів.

Максимальна сума балів за залік складає **40** балів.

Максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає **100** балів.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборобою на відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle.**

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендоване методичне забезпечення

1. Методичне забезпечення

1. *Попова Н.В. Риторика Навчально-методичний посібник Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна 2013 р. 44 стор.*
2. *Абрамович С. Риторика та гомілетика. — Чернівці, 1995. Аверинцев С. С. Риторика й истоки европейской литературной традиции.—М., 1996.*
3. *Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності. Стилістика та культура мови.—К., 1999.*
4. *Іванько І. В. Теофан Прокопович // Філосо. думка. — 1970. — № 6. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм (стилістика). Фігури і тропи.—К., 1995. Квинтиліан Марк Фабій. Дванадцять книг риторических наставлений. — СПб., 1854.*
5. *Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Риторика. –Л., 2001.*
6. *Мацько Л. І. Риторика : [навчальний посібник] / Л. І. Мацько, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 311 с.*

2. Рекомендована література

Базова

1. *Aristoteles. De arte poëtica / Ed. W. Christ. — Lipsiae, 1898. — 48 S. 227.*
2. *Aristoteles. Ars rhetorica / Ed. A. Roemer. — Lipsiae, 1923. — 246 S.*
3. *Спанатій Л.С. Ораторське мистецтво. – Миколаїв, 1999.*
4. *Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – М., 1970.*

Допоміжна

1. *Ченіга І. П. Ораторське мистецтво на Україні в ХУГ—ХІХ ст. // Укр. мова іл-равик.— 1989.—№ 10.*
2. *Чмут Т. К. Культура спілкування. —Хмельницький, 1999.*

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

<http://dist.karazin.ua/uk>